

[Dossier aigua / 5] La nova cultura de l'aigua

Albert Punsola (/autor/albert-punsola-44)

14/05/2004

 Previsió de la sèrie i capítols publicats, [aquí](http://sostenible.cat/node/106137) (<http://sostenible.cat/node/106137>).

 Nou enfocament, nou concepte Les dues primeres paraules de l'expressió nova cultura de l'aigua subratllen elements clau d'aquest concepte. Respecte a la novetat, cal recordar que l'expressió nova cultura de l'aigua apareix a Espanya, en el darrer decenni, a partir de la

convergència entre moviments socials, ecologistes i científics. En concret, el catedràtic d'hidrogeologia per la Universitat de Saragossa, Francisco Javier Martínez Gil situa el seu origen en el si del moviment **COAGRET** (<http://www.coagret.com>), sigles de: coordinadora d'afectats per grans embassaments i transvasaments. El terme cultura per la seva banda no és un vernís retòric. Al contrari, posa de relleu la veritable dimensió holística d'aquest nou enfocament. Estem parlant, per una banda, d'un acostament científic en què cal comprendre el cicle de l'aigua i la funció en els ecosistemes. Però per una altra, l'aigua es contempla també com a component del paisatge físic i emocional d'una comunitat, en definitiva, un veritable patrimoni cultural i identitari. Aquesta visió és com a mínim tan important com la primera. **Canvi de paradigma** L'acostament científic i l'humanístic són igualment vàlids i estan relacionats entre ells. Uns aporten coneixement -el què- altres el sentit -el perquè-. I la combinació de tots ells ens donen la base per a l'acció -el com-. Aquest és el tercer element de la nova cultura de l'aigua, que implica innovacions tecnològiques però també nous hàbits i formes de vida. Tal com s'assenyala en el **Manifest de la Fundació per una nova cultura de l'aigua** (<http://www.unizar.es/fnca/manifiesto1.php>), ens trobem davant un veritable canvi de paradigma. La presència del PHN (<http://www.unizar.es/fnca/docu/31>) com a mostra d'un vell paradigma ha funcionat com a esperó per a la nova cultura de l'aigua. El pes cada cop més gran de la sostenibilitat, com a marc de referència general, ha estat el clima favorable en què el concepte ha pogut créixer. De fet, la nova cultura de l'aigua s'inscriu plenament en el **desenvolupament sostenible** (http://sustainabledevelopment.un.org/dsd_aofw_wat/wat_index.shtml)

utm_source=OldRedirect&utm_medium=redirect&utm_content=dsd&utm_campaign=OldRedirect) i en comparteix els objectius, referits en aquest cas en una temàtica concreta, però amb implicacions globals, donat el paper central dels recursos hídrics, **De la filosofia a la pràctica** El concepte posseeix també una dimensió filosòfica i, més en concret, ètica. Històricament, hem demostrat que podem modificar els cursos d'aigua i regular-los al nostre gust. La qüestió que ara se'ns planteja és com intervenir en els **sistemes hidrològics de forma sostenible** (<http://www.unizar.es/fnca/docu/docu24.pdf>). Qüestió que porta immediatament a interrogar-se de nou sobre la relació cost-benefici -no només en termes econòmics- d'aquesta intervenció i, sobretot, a pensar en les possibles alternatives que tenim al nostre abast per assolir l'objectiu final. A partir d'aquí la dimensió filosòfica s'ha d'anar concretant en una de pràctica. Què fariem del nostre convenciment si no li donem una aplicació? El biòleg Lluís Sala ho ha deixat molt clar en un article intitulat **Reflexions entorn del cicle cultural de l'aigua** (http://www.salvem-emporda.org/Downloads/Xerrades/LA_NOVA_CULTURA_DE_L_AIGUA.doc) quan diu el següent: "Sota el terme nova cultura de l'aigua s'apleguen tots aquells conceptes que han de permetre una gestió correcta i moderna dels recursos hídrics i que darrerament a l'estat espanyol disposen d'una base creixent de científics i tècnics que treballen en aquesta direcció". Fet que no resta evidentment, la responsabilitat als usuaris sinó més aviat al contrari. **Reduir el consum** La racionalització del consum fa disminuir la demanda. Si aquesta condició es dona, les grans obres hidràuliques, que solen malmetre els ecosistemes, són cada cop més difícils de justificar. El consum majoritari es produeix en l'àmbit agrícola. Una reducció d'aquest consum repercuteix doncs de manera molt significativa en el total. Un altre aspecte pel qual és interessant reduir l'aigua que es gasta en el rec és el fet que, un cop consumida, l'aigua no es pot reutilitzar, cosa que sí que és possible en l'àmbit domèstic- Actualment existeixen tècniques suficients per reduir la despesa d'aigua en l'agricultura com la instal·lació de comptadors i l'aplicació preferent del rec per aspersió o goteig. Com han posat de relleu Pedro Arrojo i altres autors, el problema no són les tècniques disponibles sinó el preu de l'aigua. Aquest preu no reflecteix el seu cost real, degut a l'esquema de subvencions i a unes tarifes inadequades. En conseqüència molts agricultors no senten la necessitat de limitar l'ús de l'aigua, ni tampoc la d'invertir en reparar les deficiències de la xarxa de distribució per reduir les pèrdues. La indústria, els municipis en la gestió de l'espai públic i els usuaris domèstics també tenen a l'abast **moltes alternatives** (<http://www.xtec.cat/centres/b7003151/aigua/estalvi.htm>) per reduir el consum. En el primer cas, l'aplicació de la tecnologia i la mateixa planificació empresarial són la clau. En el segon, l'implementació de les **agendes** (http://sustainabledevelopment.un.org/agenda21/?utm_source=OldRedirect&utm_medium=redirect&utm_content=dsd&utm_campaign=OldRedirect)

ofereix un ventall de possibilitats que van de la **xerojardineria** (http://articulos.infojardin.com/articulos/xerojardineria_1.htm) a la instal·lació de mecanismes específics en edificis de l'administració. A la llar, hem de recordar que el WC i la dutxa o bany sumen el 50% del consum total d'aigua. Aquí cal un canvi d'hàbits. També la tecnologia ens ajuda amb les aixetes o els electrodomèstics dissenyats especialment per assolir graus elevats d'eficiència.

Reutilitzar La reutilització d'aigües és una altra forma de baixar la demanda d'aquest recurs. Per fer-ho cal separar les conduccions de les aigües residuals de les aigües pluvials. L'aigua de pluja es pot emmagatzemar per proporcionar aigua al WC o al reg. Pel que fa a les residuals, és important, de cara al seu reciclatge, distingir entre aigües grises, que provenen de la dutxa, rentaplats o rentadora, de les **aigües negres** (http://habitat.aq.upm.es/boletin/n9/agarc_2.html) que són les del WC i les de l'aigüera. Les aigües grises poden tenir dues vies de reutilització. Una in situ que suposa reconduir-les per omplir la cisterna del WC o pel reg. Aquest sistema es pot aplicar tan a la llar com a hotels o bugaderies. En aquests dos tipus de negocis els sistemes de recirculació d'aigües es comencen a estendre. Una altra forma de fer-ho és quan l'aigua surt a l'exterior de la vivenda, local o edifici. En aquest cas és important separar les conduccions d'aigües grises i negres. En separar les unes de les altres, s'alleugereix la tasca de reciclatge de les primeres, que esdevé més fàcil tècnicament i també més econòmica. El grau de tractament de les aigües grises dependrà del seu ús final. El nivell de depuració requerit és menor si el destí de les aigües és el rec agrari, de camps de golf o de zones verdes sense ús directe -com per exemple una rotunda-. S'incrementa si és per rec d'espais públics amb contacte directe de les persones. Finalment, ha de ser perfectament depurada en casos d'aigua per a piscines, recàrrega d'aquífers i alguns processos de rentat.

Un favor a la natura La reutilització és bona per reduir el consum però també per fer baixar la quantitat d'aigua que cal passar per la depuradora per després abocar-la als rius, llacs o al mar. Els estudis han demostrat que les aigües depurades solen causar el fenomen de l'**eutrofització** (<http://biblioteca.upc.es/e-ambit/professor/ambits/ctanhialtquiliteutrof.html>) en les aigües dolces o salades que les reben. Aquests fenomen suposa un notable increment de la presència de fòsfor i nitrogen, contingut en l'aigua depurada, que ocasiona un creixement massiu d'organismes especialment d'algues i una disminució de l'oxigen. Les aigües reutilitzades que contenen aquest nitrogen o fòsfor són en canvi òptimes per al rec ja que aquestes dues substàncies beneficien les plantes. Un sistema de reutilització generalitzat -del qual estem lluny avui en dia- frenaria la necessitat de més depuradores i per tant limitaria els costos creixents de la seva construcció i manteniment.

Un canvi tranquil però decidit Els canvis d'hàbits i les inversions en la línia de reduir i reutilitzar s'inscriuen en un marc general que, obviament, ha d'estar en sintonia amb la nova cultura de l'aigua. En aquest nivell el més important ja no és la voluntat individual sinó la decisió col·lectiva expressada a través de la política i de la presa de les grans decisions sobre el model de desenvolupament. La Fundación Nueva Cultura del Agua va publicar, amb motiu del darrer dia mundial de l'aigua, un **document amb 20 propostes** (<http://www.unizar.es/fnca/docu/docu28.pdf>) per a un canvi tranquil cap a la nova cultura de l'aigua. El primer bloc d'aquestes propostes passa per aturar la política de fets consumats en el marc del PHN que el nou govern del PSOE ja ha anunciat que farà. El document planteja la necessitat de garantir l'imperi de la llei en les actuacions il·legals referides a l'aigua. Sobre aquest punt la nova ministre de Medi Ambient va anunciar el passat 25 d'abril la destitució d'alts càrrecs de la Confederació Hidrogràfica del Segura, actualment sota sospita d'haver promogut un mercat negre de l'aigua a Múrcia. El document demana la reforma de les Confederacions Hidrogràfiques a fi que substituïssin la seva funció de foment d'obres hidràuliques per la gestió ambiental. Altres propostes passen per redefinir el domini públic dels ecosistemes hídrics; primar l'interès públic per davant dels interessos privats; trasposar la Directiva marc de l'aigua a la legislació espanyola (<http://www.unizar.es/fnca/docu/docu23.pdf>) de manera rigorosa i invertir en projectes de modernització dels regadius i de les xarxes urbanes de distribució, així com recuperar els ecosistemes dels rius i les aigües subterrànies, entre d'altres.

Perills i oportunitats La cultura sostenibilista s'enfronta a un perill seriós fruit del seu propi èxit. L'extensió del concepte sostenible en àmbits cada cop més diferenciats en desvirtua de vegades el contingut. Cada cop se sent més l'expressió creixement sostenible en molts discursos però, a l'hora de demanar precisions sobre el significat que hi ha al darrera, acabem descobrint que en realitat es volia dir creixement sostingut. La nova cultura de l'aigua és un concepte destinat a l'èxit per diversos motius; perquè ha impregnat les mobilitzacions massives contra el PHN; perquè ens pot ajudar a reduir la factura de l'aigua i perquè conté elements de sentit comú a l'abast de tothom. Per tot això existeix el perill real de desvirtuar el sentit precís del concepte de la mateixa manera que l'etiqueta eco s'ha convertit en un clixé per beneir ambientalment -i no sempre justificadament- qualsevol tipus de producte. La difusió d'informació i la pedagogia són dos elements fonamentals per contrarestar els efectes exposats anteriorment. Té molta importància doncs l'existència de campanyes orientades a divulgar entre la població tant el concepte com la pràctica de la nova cultura de l'aigua. Un exemple és '**Catalunya estalvia aigua**' (<http://www.ecologistesenaccio.org/temes/aigua/proyecto/proyecto.htm>) d'Ecologistes en acció. En la mateixa línia la celebració de debats públics com les **jornades sobre la nova cultura de l'aigua** (<http://www.ecologistesenaccio.org/temes/aigua/aigua.htm>) celebrades el 2001, 2002 i 2003, a Barcelona, ajuden a consolidar un coneixement més ampli a través del diàleg interdisciplinari.

Conclusions La nova cultura de l'aigua és una expressió que ha fet fortuna perquè ha estat capaç d'aplegar l'anàlisi científica, la sensibilitat cultural i la mobilització política amb uns objectius comuns. Aquests objectius plantegen un canvi d'enfocament sobre l'antiga visió dels recursos hídrics basada en la idea d'explotació sense límit. En aquest sentit la nova cultura de l'aigua participa del desenvolupament sostenible. La nova cultura de l'aigua no tan sols se situa en l'àmbit teòric sinó que està penetrant

cada cop més el terreny de l'aplicació pràctica tant per part de persones individuals com de col·lectius. Comença també a ser la base de les polítiques públiques en el sector de l'aigua.

Share 0

Tuit

 (<https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/noticia/dossier-aigua-5-la-nova-cultura-de-laigua-0>)
 (<https://www.sostenible.cat/print/noticia/dossier-aigua-5-la-nova-cultura-de-laigua-0>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

Subscriu

[Enviaments anteriors \(/newsletter/sostenible\)](/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

(<http://www.diba.cat>)

Arxiu (</arxiu>)

Continguts per categoria (</tagclouds/chunk/3>)

Continguts per etiqueta (</tagclouds/chunk/1>)

Continguts per municipi (</tagclouds/chunk/2>)

Avis legal (<http://www.diba.cat/avislegal>)

Contacte (</formulari/contacte>)

RSS (<https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=>)

(<https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888>)

(<http://www.twitter.com/xarxasost>)

(<http://youtube.com/xarxasost>)

(<rss.xml>)